ÖRNGRIM, FRITHJOF (1907–1972): *Stigmän i norr. Äventyrsskildring för pojkar*. Stockholm: Harrier, 1960. 116 s.

”Detta var landet norr om stigmännens gömslen. Det fanns inga stigar trampade av människofötter, och aldrig hade ett träd eller en buske fallit för en yxas egg. […] En dag kom två underliga varelser gående genom skogen.” (5 f.) Det var två rakryggade och modiga ynglingar: trälen Assar, sjutton år, lång och smärt och med korpsvart hår, och den två år yngre blonde, reslige och axelbrede hövdingesonen Orvar. De båda är tillsammans på flykt. Orvar tror att han har dräpt sin far, den vilde och ondsinte hövdingen Didrik, som under bärsärkagång hotat sin son till livet. Medan Assar, som hjälpt Orvar att fly, njuter av att vara fredlös men fri, våndas Orvar över vad som skett. Tillsammans bygger de en koja på en holme i en sjö, snarar fisk och slår eld med stål, flinta och fnöske och lever ett ganska gott liv i ödemarken. Men Orvars far, hövdingen, var inte ihjälslagen som pojkarna trodde. När han vaknar till liv hemma i vikingabyn förbereder han ohyggliga straff för sin son. En grupp starka män, ledda av den veke och snabbe Harald Spårfinnare, har sänts för att söka efter rymlingarna. Flera av kraftkarlarna omkommer och när Harald Spårfinnare ensam kommer fram till pojkarnas timmerkoja, slår de sig ihop och ger sig fram emot sommaren iväg mot havet, där de finner en hel by med fredlösa nordmän och trälar som flytt undan sina herrar.

Författarens sympatier är framför allt hos de sydländska människor som tillfångatagits av vikingar och tvingats till ovärdiga liv i ett främmande och kulturellt lågt stående land. Harald Spårfinnare framhåller trälarnas högre utveckling och menar att deras gud, Vite Krist, står över asagudarna. ”De små gula”, det vill säga samerna, skildras som ett skyggt men välvilligt folk, som står på det godas sida.